

Vattenfall Services Nordic AB - SIKAM

Hantering av invasiva växter

Instruktion VS-IN-00147

Konfidentialitetsklass : C1 - Public

Utgåva nr 2, giltig fr.o.m. 2026-05-22

Sammanfattning

Invasiva främmande växter kan orsaka stor skada på miljön och den biologiska mångfalden i Sverige. Vattenfall Services har således tagit fram en instruktion för hantering av invasiva växter. Instruktionen vänder sig till alla som arbetar inom Vattenfall Services organisation och särskilt till dig som arbetar som projektledare, beredare eller med miljörelaterade frågor. Målsättningen med instruktionen är att förbättra, förtydliga och förenkla processen kring hantering av invasiva växter såväl i fält som i planeringsstadiet.

Innehåll

1	Introduktion	3
1.1	Syfte	3
1.2	Omfattning	3
1.3	Målgrupper.....	3
1.4	Definitioner och förkortningar	3
2	Bakgrund	4
3	Genomförande	4
3.1	Förstudie (förebyggande hantering).....	5
3.2	När invasiva arter påträffas i fält (oförutsägbar hantering)	5
3.3	Avfall och Restprodukter.....	6
4	Kontrollpunkter för intern uppföljning	6
5	Referenser	6
5.1	SIKAM-referenser	6
5.2	Övriga referenser	6
6	Revisionshistorik	8

Bilagor:

Bilaga 1: VS-IN-00147-1 Vanligt förekommande växter att känna igen i fält

1 Introduktion

Denna instruktion ingår i Vattenfalls Services Nordics ABs ledningssystem, SIKAM.
Dokumentägare: Gustavsson Marcus (DS-Q), godkännare av dokument: Hålling Ingela (DN).

1.1 Syfte

Denna instruktion beskriver hur hantering av invasiva arter hanteras på ett, ur miljösynpunkt, riktigt vis och säkerställer att vid var tid gällande lagar och förordningar efterlevs. Instruktionen beskriver vad användaren faktiskt ska kunna göra efter att ha läst instruktionen.

Instruktionen är främst inriktad mot invasiva växter, dock finns även andra arter som kan behöva beaktas i fält beroende på miljön man befinner sig i.

1.2 Omfattning

Denna instruktion gäller för all verksamhet inom Vattenfall Services, nedan kallat VS.

Finns särskilda anvisningar för apparat eller anläggning gäller dessa före denna beskrivning.

1.3 Målgrupper

Målgrupp	Innebörd
HSSEQ	Ansvarar för att respektive förteckning över lagar och koncerngemensamma krav uppdateras och lagförändringar värderas vid behov, dock minst en gång per år.
Chefer	Ansvarar för att initiera utbildningsinsatser av verksamhetens behov.
Projektledare/ serviceledare	Ansvarar för att efterleva denna instruktion

1.4 Definitioner och förkortningar

Uttryck / förkortning	Definition
Invasiva/främmande arter	Icke inhemska arter med hög spridning och stor påverkan eller skada på svenska ekosystem och biologisk mångfald.
VS	Vattenfall Services

2 Bakgrund

Invasiva främmande arter är växter och djur som med hjälp av mänsklig aktivitet förflyttats från sin ursprungsmiljö till nya platser. Arterna etablerar sig ofta snabbt och konkurrerar med den inhemska floran och faunan. I många fall orsakar detta allvarlig skada på de svenska ekosystemen då de inhemska arterna konkurreras ut. Invasiva arter räknas därför som ett av de största hoten mot biologisk mångfald i Sverige och regleras således med hjälp av nationell- och internationell lagstiftning.

Regleringen av invasiva arter har sedan 2015 utgångspunkt i EU-förordningen (1143/2014). Syftet med förordningen är att förhindra att invasiva arter kommer in länder inom EU samt i möjlig utsträckning förhindra spridning och utrota redan etablerade arter. Eftersom EU-förordningen är direkt tillämplig i Sverige är kommuner, myndigheter och övriga aktörer skyldiga att följa reglerna för att hindra spridning av de arter som upptas i EU:s förteckning över särskilt skadliga arter. Arter som upptas i EU:s förteckning omfattas av ett förbud att:

- föras in i landet,
- hållas, inte heller i slutet förvaring,
- födas upp, inte heller i slutet förvaring,
- transporteras, utom till en anläggning i samband med utrotning,
- släppas ut på marknaden (säljas),
- användas eller utbytas,
- tillåtas reproducera sig, växa eller odlas, inte heller i slutet förvaring, eller
- släppas ut i miljön.

För arterna på den nationella förteckningen finns vissa undantag.

Utöver EU-förordningen kontrolleras hantering av invasiva arter även i den svenska förordningen (2018:1939) med syfte att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan olika myndigheter och aktörer. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten är ansvarig för samordningen inom landet och agerar således stöd och vägledning till kommuner och länsstyrelser i frågan om hur bestämmelserna ska tillämpas i praktiken.

Alla näringar och verksamheter som hanterar invasiva arter i sin verksamhet har således ett ansvar att följa de förbud som gäller för de arter som upptas i EU:s förteckning över skadliga arter i enlighet med EU-Förordningen (2014:1143) samt enligt den svenska förordningen (2018:1939). *Det innebär i praktiken att VS är skyldiga att efterleva förbudet att: importera, sälja, odla, föda upp, transportera, använda, byta, föröka sig, växa, odla eller släppa ut invasiva arter i miljön.* Stöd för detta kan sökas internt samt hos kommuner eller länsstyrelser.

3 Genomförande

I planeringsstadiet för projekt eller uppdrag i fält skall en mindre förstudie/kontroll göras för att identifiera vilka invasiva arter som har observerats i det berörda arbetsområdet. Detta för att i ett tidigt skeende av projektet säkerställa att VSs hantering av invasiva arter följer vår tids gällande lagar och förordningar. Förstudien kan fördelaktigen genomföras av VSs interna avdelning Miljö och Tillstånd eller av dig som arbetar som beredare eller projektledare i projektet.

Hantering och bekämpningsmetoder av invasiva arter ser olika ut beroende på vart i landet du befinner dig. Det går därför inte att ta fram en enskild rutin som kan appliceras på samtliga arter eller på en art i hela landet. Kommuner och länsstyrelser hanterar frågan på olika vis då möjlighet till omhändertagande eller deponi skiljer sig. Det är därför viktigt att behandla frågan om invasiva arter i enskilt fall och projekt.

3.1 Förstudie (förebyggande hantering)

Eftersom att det är svårt att bli av med invasiva arter när de väl etablerat sig är det viktigt att arbeta förebyggande. Detta görs bäst genom att på förhand undersöka risk för förekomst samt inrapporterade observationer och fynd av invasiva arter i de områden där vi driver projekt. Ett lämpligt sätt att undersöka risk för förekomst av invasiva arter är att använda SLUs artdatabank och deras fyndkartor (*se punkt 4.2 övriga referenser för länk*). Tjänsten berör samtliga invasiva arter som är upptagna på de svenska och europeiska förordningarna och de inrapporterade observationerna hämtas från flera källor. Rapporter och data som inhämtas hos SLU ger inte nödvändigtvis en helt sanningsenlig eller korrekt bild gällande förekomst i fält, det ger dock en indikation på platsens förhållanden.

Om det baserat på den data som studerats anses utgöra en risk för att invasiva arter återfinns i det berörda arbetsområdet är det viktigt att påbörja samrådsprocessen med berörd kommun eller länsstyrelse för att undersöka vilka lokala förutsättningar som återfinns. Detta görs bäst genom att i första hand ta kontakt med enskild kommuns naturvårdsenhet. I de fall där kommun ej kan agera stöd i frågan bör kontakt tas med berörd länsstyrelse och naturvårdsenhet alternativt med VSs interna Miljö och tillståndsavdelning för vidare hantering.

Det är av stor vikt att kontakta berörd kommun eller länsstyrelse då dessa har en specifik framtagen metodhandbok för bekämpning av invasiva arter i specifika områden samt eftersom lokala förutsättningar för hantering av avfall återfinns. Enskilda bedömningar gällande hantering och bekämpning måste således alltid utföras i varje enskilt fall och projekt.

Checklista:

- Undersök förekomst av invasiva hos SLUs Artdatabank (fyndkartor) eller kontakta VSs avdelning för Miljö och tillstånd för hjälp med detta.
- Kontakt med kommun, länsstyrelse eller VSs avdelning för miljö och tillstånd för råd gällande hantering samt undersöka lokala förutsättningar.
- Samråd med markägare gällande planerad bekämpningsåtgärd (**observera att markägarens tillstånd krävs om VS ska göra åtgärder på annans mark**).

3.2 När invasiva arter påträffas i fält (oförutsägbar hantering)

Om invasiva arter påträffas i fält är det av vikt att genast avbryta eller pausa arbetet och påbörja kontakt med beställare för att diskutera vidare åtgärder, i samråd med kommun eller Länsstyrelse. Kontakt kan även vidtas med VSs interna Miljö och tillståndsavdelning för stöd och råd. Det är viktigt att tänka på att de arbetsfordon som vistats på platsen kan sprida växt- eller frödelar av arterna och bör således ej lämna arbetsområdet förrän rekommendation om vidare hantering inkommit från kommun eller länsstyrelse.

I de fall där osäkerhet kring huruvida en art är invasiv eller inte är det alltid bra att ta det säkra före det osäkra. Fotografera växten och kontakta VSs Miljö- och Tillståndsavdelning, kommun eller Länsstyrelse för vidare handledning.

Checklista:

- Avbryt eller pausa arbete.
- Kontakta beställare, kommun, länsstyrelse eller VSs avdelning Miljö och Tillstånd för råd gällande hantering av arbetsfordon och jordmassor.
- Observera att markägarens tillstånd krävs om VS ska utföra åtgärder på annans mark, innan eventuell bekämpningsåtgärd vidtas måste samråd med berörda markägare upprättas.
- Arbete kan återupptas när eventuella försiktighetsåtgärder beslutats om och det finns en plan för hur arbetet ska utföras med hänsyn till att minimera spridning/eventuell bekämpning osv.
- Dokumentera genomförandet, fotografera innan, under och efter utförandet för att dokumentera hanteringen.

Rapportering

Om Invasiva arter påträffats i fält är det viktigt att detta rapporteras in i [artportalen](#) (kräver inloggning) eller på www.invasivaarter.nu. Vid rapportering av fynd är det bra om bilder bifogas så att fynden och observationerna kan valideras av andra.

Rapportering ska även ske i VS avvikelserapporteringssystem enligt instruktion VS-IN-00017.

3.3 Avfall och Restprodukter

Avlägsnade växtdelar ska hanteras så att spridning förhindras, särskilt under transport. Förpacka materialet väl, t.ex. i dubbla sopsäckar eller slutet kärl, så att inga växtdelar eller frön kan läcka ut. Växtdelar utan jord ska lämnas till avfallsanläggning för förbränning och sorteras som brännbart avfall (inte som trädgårdsavfall/kompost).

Jordmassor som innehåller invasiva växter kan utgöra avfall och ska då hanteras enligt avfallsregelverket. Massorna får inte hanteras på ett sätt som möjliggör spridning av invasiva arter. De ska därför transporteras, mellanlagras och behandlas så att frön, rötter eller växtdelar inte kan spridas, och lämnas till godkänd mottagare eller behandling.

Rutin och instruktion gällande redovisning av uppkomna mängder avfall och restprodukter hänvisas till Instruktion VS-IN-00002, Avfall och restprodukter.

4 Kontrollpunkter för intern uppföljning

Om denna instruktion är felaktig eller inte efterlevs hanteras detta enligt avvikelshantering VS-IN-00017.

5 Referenser

5.1 SIKAM-referenser

Dokument-ID	Titel
VS-IN-00002	Avfall och restprodukter
VS-IN-00017	Avvikelsehantering

5.2 Övriga referenser

Dokument/resurs	Beskrivning
Invasiva främmande arter på EU:s förteckning – Växter (naturvardsverket.se)	Förteckning av arter

Dokument/resurs	Beskrivning
Förordning om invasiva främmande arter (SFS 2026:311)	Förordningen kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter.
Sveriges första nationella förteckning över invasiva främmande arter - Aktuellt - Havs- och vattenmyndigheten	Sveriges nationella förteckning över invasiva främmande arter
Observationskartor – Observationer från SLU Artdatabanken	Observationer om invasiva arter
Fynddata – fördjupad information från SLU Artdatabanken	I Fynddata kan du söka ut artobservationer från flera dataset, se resultat i kartor och tabeller samt göra översiktliga sammanställningar och beräkningar. Du kan också exportera resultaten för att sedan i din egen dator analysera data vidare. Inloggning krävs.
Invasiva främmande arter (naturvardsverket.se)	Information om invasiva främmande arter
Metodkatalog	Syftet med den här sidan är att underlätta för myndigheter och andra aktörer som bekämpar invasiva arter att välja bekämpningsmetod. Slutligt val av metod behöver alltid göras utifrån rådande förutsättningar i varje enskilt fall och i samråd med beställare, kommun och/eller Länsstyrelse.
Risklista för främmande arter 2024	Risklista över arter som avser sannolikheten att de utgör, eller kan komma att utgöra, en risk för inhemska biologiska mångfald.
EBR – Hantering av invasiva växter	Handbok med syfte att utföra stöd och vägledning vid planering och utförande av verksamhet för att undvika spridning av invasiva växter.

6 Revisionshistorik

Utgåva nr	Ändringar	Godkänd av
2 giltig fr.o.m. 2026-05-22	Några justeringar och tillagd text, länkar kontrollerade och ersatta vid behov. Tillagt länk "Risklista" samt ny lagstiftning och hänvisning till EBR dokument om hantering av invasiva växter.	VD
1 giltig fr.o.m. 2022-01-01	Ny instruktion	VD